

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstro-Ogrsko: za celo leto 3 krome, za pol in četrt leta razmerno; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računajo naročnina z ozirom na visokost poštne. Naročnino je plačati na prej. Posamezne številke se prodajajo po 6 vin.

Uredništvo in upravnštvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje števil. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inserterov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 2.

V Ptuj v nedeljo dne 13. januarja 1907.

VIII. letnik.

Današnja številka ima 4 strani priloge in obsega torej 12 strani.

Na predstraži.

Hudi boji se pripravljajo v novem letu, politične stranke se že pripravljajo na te boje, — in mi, ki stojimo na predstraži naprednega gibanja tudi ne smemo sedeti za pečjo.

V hudi bolečinah je porodila avstrijska državna zbornica svoje zadnje dete: splošno in ednako volilno preobnovo. S tem so olpili novoma življenju prsto pot. Široke mase brezpravnega ljudstva bodo odselej same odločevale o svoji usodi. Kandidati zakonitih sej in gostilniških konferenc bodo postali nesmožni; ne kaplano, doktorjev in bogatašev, — ljudstvo treba boče vprašati. In to je ravno v naših razmerah velikega pomena. Spominjati se je treba le, na kako gajevni način se je vsilil prefekt Korošec za kandidata in prisilil ves pravič-laharjski apcat, da je prišel pravi kor na glasovo. „Kandidat vseh katoliških Slovencev“, tako so vpili klerikalci o Korošcu, — in vendar je bil le kandidat počitnice prvaških duhovnikov in Ribiča, Polja ter dr. Vouška, katerim se je zavalal, da boče nasledoval le njih politiko. Tako se je „delalo“ in „fabričiralo“ prvaški kandidater ter poslanec. Znano je, da pljubuje n. p. poslanec Rožkar pred vsemi ljudmi vsakemu kaplančetu roke; ne morda „is pobožnosti“, ampak samo da pribije svojo popolno olvisnost od klerikalnih mogotcev. Klerikalizem je postavil in komandiral doslej slovenske „poslance“, — odselej pa se mora to spreminiti. Treba boče kandidatom, da potašajo ljudstvu voljo, zmoglost in srce, da raskrijejo svojo dušo, da razvijejo svoj program. Splošno in ednako volilna pravica nam je v prvi vrsti vsogajevalno sredstvo, ki mora napraviti ljudstvo politično zrelo.

Strah.

Fran-ovsko spisal Guy de Maupassant.

Po kosilu podali smo se na krov. Pred nami je ležala velika plošča južnega morja, na katero je sipala mirna luna svoje lahke žarke. Mirno je plovila velikanska barka in pošiljala velike oblake črnega dima proti nebu, in za nami je oralo kolo in valovi so bili divji in beli kakor morje vrele mesečine.

Šest ali sedem nas je bilo in stali smo v tistem začudenju, naši pogledi pa so iskali dalejo Afriko, proti kateri smo se peljali. Komandant, ki je kadil svojo cigaro, nadaljeval je pogovor in dejal: „Ja, ta dan sem imel strah. Moja barka se je borila šest ur v besnem valovju. K sreči nas je opazil proti večeru angleški parnik in nas vzel na krov.“

Medtem je stopil velik kot k nami; imel je zagorelo lice, resne poteze, — bil je to eden onih mož, katerim se pozna, da so potovali po tujih neznanih deželah v nezmeri nevarnosti; eden pogumnejši mož, — in je dejal: „Vi trdite, gospod komandant, da ste čutili strah, ali jaz tega ne verujem. Moutte se o pomenu besede in o čustvu, ki sta ga čutili. Pogumen človek ne pozna strahu, ako pozna nevarnost. Razburjen je, bojazljiv, — ali strah to ni!“

Komandant je odgovoril s smehom: „Pri vragu, verujate mi, da sem se res bal!“

Tujec pa je dejal po časi: „Dovohite, da razločim vaše besede. Strah lahko čuti najpogumnejši mož; to

In politične vzgoje primanjkuje v naših krajih. S tem, da je klerikalstvo potegnilo politično moč na-se in spojilo pojma politike in vere, — ubilo je tudi hrepenenje po politični izobrazbi. Prižnica je postala politični oder, cerkev se je spremenila v hišo politične gonje in politične laži. Za prvi hip bi seveda koristil in tem osiru najbolj „kanceljparagraf.“ Ali na Avstrijskem ima klerikalizem največjo moč, v najvišjih krogih ima še dovolj zaslonbe, da zamore zavrniti take, ljudstvu koristne predloge. In zavrnil jih je. Tako moramo biti pripravljani, da se bodo tudi v bodoče izrabljalo in slorabljalno cerkvene uredbe v politične namene. Pripravljani moramo biti: na-to, da se pozneje ne pustimo presenetiti. Naše delo pa bodi — vzgoja. Oči moža do moža naj širi vsakdo napredno zavest, misel neodvisnost od nepoklicanih vodij, — od moža do moža razsvitljajmo duhove, da se postavijo v obrambo proti klerikalnemu nasilju...

Na predstraži smo... dobro! Kakšne nade si smemo delati od splošne in ednake volilne pravice? Veliko ne! To zanemarjeno, prodano in na križ večnega trpljenja pribito ljudstvo je izgubilo čut, da je mesar sovražnik ovce, da so ljudske pijavke ljudski sovragi. Velike trupe ljudstva ne vedo, kaj je državni ali deželni zbor, kaj je vlada, kaj poslanec, kaj je politika, — listek se jim prinese in one ga nesejo v faroz in fajmošter jim komandira, kaj naj storijo... Ali v kljub temu storimo naprednjaki tudi v bodoče svojo dolžnost, — tiščerji možje, ki so že danes v našem taboru, bodo pridobili nove tisoče, — nadaljevali bomo svoje delo, postavljali kandidate, agitirali in se borili, — in enkrat mora priti konec klerikalno-prvaškega gospodstva, kajti: svaka sila do vremena!

je nekaj groznega, kakor da bi dusa hipoma zgnila, kakor da bi prijel krč vse srce; ali take občutke nimaš pri napadu, v oči gledu smrti, le pri neznanu grozovitosti te objame strah.

Čutil sem enkrat strah ob belem dnevu; deset let je od tega. In potem zadnje zimo v neki decembarski noči.

In vendar sem doživljal dneve, ko me je čakala smrt. Enkrat so me pustili cestni roparji kot mrtvega na ulici ležati. Kot upornika so me obodili na vislice. Enkrat so me vrgli ob kitajskem obrežju v morje. Vsaokrat sem mislil, da sem izgubljen in sem se odal svoji usodi brez strahu. Strah je vse drugo!

Enkrat sem čutil strah v Afriki, ako ravno je strah sin severja; solnce razprš strah kakor meglo. V vročih krajih ni življenje dosti vredno; za malo ceno se vrže proč. Noči so svitile brez strahov in duše ne poznajo temnih fantomov, ki nas v severnih krajih težijo.

Na afrikanskih tleh pa se mi je pripetilo to-le: Prepotoval sem sirne puščave južno od dežele Omar-gia. Vi poznate gladki, ednobarvani pesek neskončnih puščav ob obrežju morja. Predstavljajte si, da je postalo morje le pesek in da divja vihar po temu morju. Visoki kakor gore se valovi! Na to besno, ali nemo in murno morje pošilja južno solnce svoje nezaprane žarke. Brez odmora hiti po temu pesku navzgor in zopet navzdol, brez miru, brez solnce. Konec padajo do kolen in pesek in drčijo zopet od grča navzdol.

Bila sva dva prijatelja. Z nami so potovali osum

že naprej pa naglašamo temeljna načela, katera nas bodo vodila v novih volitvah: 1. Kmet naj kmeta za stopa, kajti edino on ima zmisel za kmetako korist in kmetako življenje! — 2. Kdor širi narodno sovražstvo, kdor se zavzema za nesrečno politiko bratomornega boja med Nemci in Slovenci, med deželjani in meščani, ta ne sme biti poslanec! — 3. Kdor je naprednjak in išče svoje cilje v srednjem veku in si hoče v prvi vrsti svoj žep napolniti, ta ne sme biti poslanec! — 4. Volili bomo torej možje ki se zavzamejo za napredek in za narodni mir!

To je naše stališče!

Vi pa, ki živite zunaj med priprostimi ljudmi, katere je peoval šele zadnji prvaki duhoven za „neizobratene“, — Vi, ki hočete novo, boljše življenje, — pripravljajte se, budite, delajte neumorno in ne bojite se strahov, katere kliče klerikalizem in ki so prazni kakor vsi strahovi...

Novi časi zahtevajo novo delo!

Politični pregled.

Politika 1. 1906. 23. svečana 1906 je predložil ministerki predsednik Gautsch volilno preobnovo; zanimivo je, da se je Gautsch par tednov prej izjavil proti uredbi splošne in ednake volilne pravice. Stranke so naskočile Gautscha; mož je poklical enega Čeha in enega Nemca za ministra, ali to mu ni pomagalo. 2. maja je šel Gautsch v pokoj. Nastopil je „rdeči princ“ Hobenlohe, ali čez en mesec jo je tudi ta možakar popihal v pokoj. 30. maja je nastopilo ministerstvo Beck. Vlada je postala parlamentarna, to se pravi: razni poslanci so postali ministri. In tej vladi se je posečilo, uredničiti volilno preobnovo. 1. decembra je sprejela državna zbornica splošno in ednako volilno pravico in po kratkem obotavljenju se

Spahju*) in stiri kamele s hlapeci. Nismo zamogli govoriti, popolnoma utrujeni in tejni kakor puščava sama smo bili. Nakrat zavpje eden naših spremljevalcev začuden; vsi se ostavijo, vse je presentila čudna prikazen; ki jo doživijo večkrat potovalci po teh izgubljenih krajih.

Nekje blizu nas ali nevidno je bobnal nekdo, čarobni tambor teh puščav; razločevali smo dobro, enkrat je bobnal močneje, potem zopet šibaje. Prestrašeni so se pogledali Arabci***) in eden je dejal: Smrt je med nami! In v tem hipu je padel moj tovaris, moj prijatelj, iz konja, zadet od solnarice***).

In naslednje ure sem se zaman trudil, da ga zopet odivim; vedno pa sem čul bobnanje nevidnega tamburja; in čutil sem, kako je prilzei pravi strah v moje kosti, v oči gledu mrtiča v tej jami, napolnjeni z žarčim peskom, oddaljeni dvesto milj od človeških naselbin.

Ta dan sem razumel, kaj je strah... se bolje pa sem to drugič razumel“.

Komandant je ostavil govornika in vprašal: „Oprostite, ali tambor? Kdo je bil to?“

Potnik je odgovoril: „Tega ne vem. Nikdo tega ne ve. Pravijo, da prihaja to bobnanje od peska, katerega vrže veter na posušene rastline. Tako so mi pravili potopje.“

Ali povedati vam hočem še drugo doživljaj!

(Naprej prihajajo!)

*) Afrikanski služalnik.

***) Arabci — afrikanski narod

***) Solnarica boleza, kak or kao, prihaja od prevledega solca.